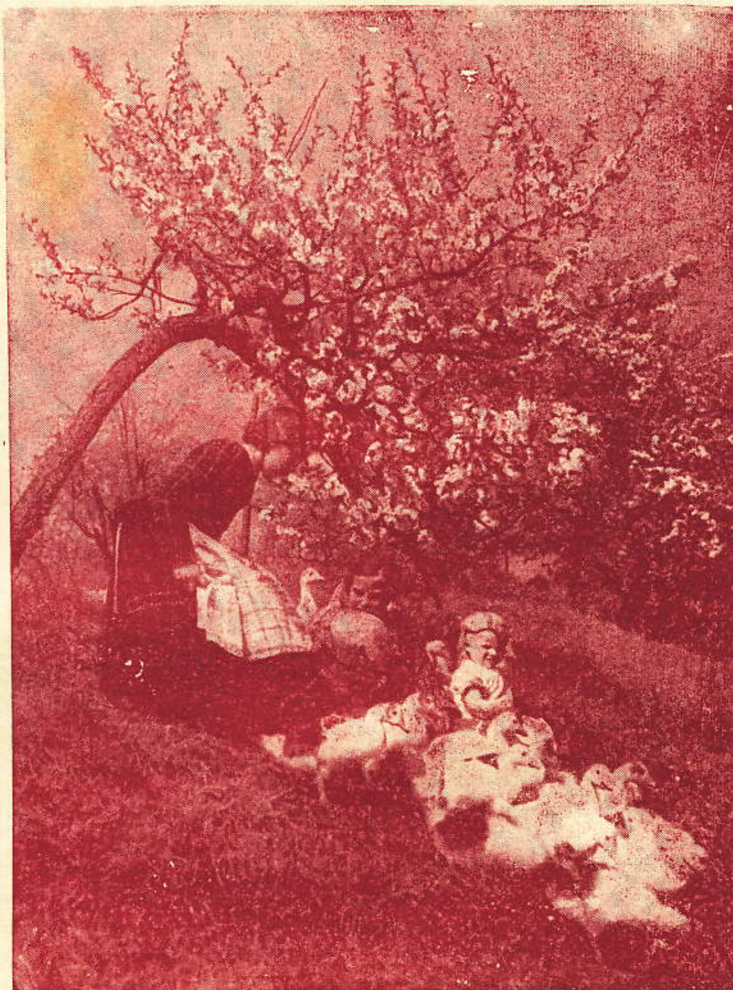
Taksa plaćena u gotovu

CIJENA 3 DIN

OBITELJ

GOD. 1939 25. LIPNJA BROJ 24

OBITELJ

ILUSTROVANI ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU

GODINA XI. U ZAGREBU 25. LIPNJA 1939. BROJ 24

Umro je velik hrvatski pjesnik

Milan Pavelić 13. studenoga 1878. – 14. lipnja 1939.

Napisao Dr Josip Andrić

Među najveće hrvatske pjesnike novoga doba svakako treba ubrojiti Milana Pavelića, koji je tiho, gotovo neopaženo preminuo 14. lipnja, kao što je tiho, skromno, povučeno proživio život svoj. Treba samo otvoriti njegovu najljepšu zbirku »Pjesme«, koja je izašla godine 1913., pa da te iz svake pjesme te zbirke prožme silna pjesnička snaga i da osjetiš svu ljepotu pjesništva, koja je u tim pjesmama skrivena. Malo ima tako divnih pjesama u cijeloj hrvatskoj književnosti. Malo smo dosad imali tako genijalnih, snažnih pjesnika, kakav je bio Pavelić.

On je bio po zvanju svom svećenik, a kasnije je (poslije svjetskog rata) stupio u isusovački red. Već po toj svojoj Božjoj službi on je za pjesme svoje najviše uzimao duhovni sadržaj. Ali u tom se on toliko razlikuje od sviju hrvatskih duhovnih pjesnika, te mu nema premca. U hrvatskom duhovnom pjesništvu Pavelić je dosegao dosada najveći stepen, pa je na tom polju nesumnjiv prvak. Tu je on stvorio tako sjajnih, tako veličanstvenih, tako klasičnih pjesničkih ljepota, da pred njima i onaj, tko je daleko od duhovnoga života, ostaje udivljen.

† MILAN PAVELIĆ
13. studenoga 1878. — 14. lipnja 1939.

I među hrvatskim katoličkim pjesnicima Milanu je Paveliću priznato prvo mjesto. Stariji od njega Arnold, Deželić, Šarić, Sabić i Rožić povezali su pjesnički izražaj doba, iz kojeg njihovo pjesništvo vuče svoje korijenje, s katoličkim sadržajem i katoličkim naziranjem na svijet. Onda je došao Milan Pavelić, koji je na tim temeljima stao da gradi nov pjesnički izražaj i da roni u veće pjesničke dubine dočaravajući nam iz njih neslućene ljepote. Njemu se pridružio Isidor Poljak postavivši nove pjesničke ljepote i vrednote tik do Pavelićevih. A zatim su slijedili iza Pavelića i Poljaka mlađi Đuro Sudeta, Ivo Horvat, Ivo Lendić, Stjepan Hrastovec, Jeronim Korner, Ante Jakšić, Aleksa Kokić sve do najmlađih. Među svim tim predstavnicima hrvatskoga katol. pjesništva Milan Pavelić je postao centralna pojava, koja je povezala stariju hrvatsku katoličku pjesničku generaciju s mlađom i koja sve do danas nije izgubila svoj utjecaj na katoličko pjesničko stvaranje kod nas uopće.

Milan Pavelić dao je hrvatskom narodu svoje pjesme po velikom broju listova i časopisa, a glavne su mu sabrane u tri zbirke: »Iz zakutka« (tiskana g. 1902.), »Pjesme« (1913.) i »Zvijezde Srca Isusova« (izdanje Društva sv. Jeronima za god. 1939.). Osim toga mu je Matica Hrvatska g. 1937. izdala knjigu »Iz duhovne lirike«, u kojoj su njegovi prijevodi pjesama od 23 pjesnika s 8 jezika. Velik broj njegovih pjesama nije izašao u posebnoj knjizi, pa je baš pred svoju smrt bio spremio novu jednu zbirku pjesama, koju je još htio za života vidjeti objelodanjenu, ali mu to nije više bilo dano.

Smrt pjesnika Milana Pavelića završila je jedno veliko pjesničko stvaranje, koje je za sobom ostavilo duboke brazde u hrvatskoj književnosti i hrvatskoj katoličkoj kulturi.

Dolje: MILAN PAVELIĆ MEĐU SVEĆENSTVOM POŽEŠKE DOLINE
Pjesnik je u sredini, desno od njega ravnatelj I. Horat

Kraj prozora

Spjevao Milan Pavelić

Sjela večer sa preslicom
pa sve prede duge niti,
mrkom niti sebe kiti,
dok se posve ne ogrnu
crnom pređom u noć crnu.

Već i mjesec zamišljen se šeta
posred jasnih zvjezdanijeh četa,
što se rede po nebeskom drumu
kano misli u velikom umu.

Uza prozor diveći se stojim —
što u grudma to zadrhta mojim?
Tajni šapat šušti iz guštara,
priroda se s Bogom razgovara...

Uza prozor na koljena padam,
dižem ruke k bistrim mirijadam,
tako mi je i blago i tijo
ko anđelak da me ogrlio.

Sanje moje rasplašene
skupile se oko mene,
krpom neba plavetnoga
skrile oči, što iz kuta
bol ih u me peri ljuta.

Živa radost moju dušu budi,
od čeznuća uzdižu se grudi,
žarkih riječi šum se srcem prosu, —
i ja gledam: serafini to su.

Silnom lađom od snježna biserja
voze Hrista po moru bezmjerja,
sijekuć vode svemirovih struja
s množ vesala — zlatnih aleluja.

Za lađom se raj vaskolik mota,
žare zvijezde s nadzemnih krasota,
višnji himan prostorima leti,
tko ga čuje, želio bi mrijeti...

Sliko sveta, moja zoro
sa prozora divne vjere!
Kroz taj prozor nek trepere
tvoje zrake u uzu mi,
dok dan vječni ne došumi!

(Iz zbirke »Pjesme« g. 1913.)

I ovakvih ima

Kako Krsto zamišlja bolest raka

»Valaj ne ću, meni je ovđi dobro!«

Krsto se naselio iz Crne Gore pod našu planinu. Žena ga zove kući. Krsto se ne da. Kad druge nije, pozove ga naš bilježnik preda se, pa će mu reći:

»Krsto! žena i djeca traže, da im se vratiš, moraš kući!«

»Valaj ne ću, meni je ovđi dobro!«

»E, moraš! Ako ne ćeš drage volje, morat ćeš »šupom«!«

»E, kad ti kažem, da ćeš baš ovđi ostati! Ti mene možeš šupirati, ali ćeš ti ja za malo jope ovđi osvanuti! Nemere da bidne drugačije, kad ja s njima ne mogu i ne ću!«

I sve se obistini po riječi gospodina bilježnika!

Ali — i sve se obistini po riječi našega Krste! On ga opet pošalje kući, a za par dana »jope« je Krsto ovdje! Kad nije druge, dođe i žena s njim, ali — ona ne mogaše s njime obastati ni ovdje. Vrati se kući i tamo jadna umre.

Nađe sebi Krsto ovdje djevojku i oženi se njome. Živjeli su lijepo sve dotle, dok mu se i ova žena ne razboli i umre. Krsto je za njom mnogo žalio, jer ju je volio i bila mu je baš po volji, ali šta će — Bog je pozva i Krsto osta sam! Jednog dana sretoh Krstu i popitah kako živi.

»E, gospo moja, sâm sam ti! Sâm sa majom i unučadi. Sin mi osta u Podgorici, a mi ovđi živimo!«

»A kako žena?«

»Jadna ti joj majka! Umrla mi! Potrošio sam mnogo na ljekarije i volio bi, da sam i devet iljada, samo da je živa! Al' ne dade Bog! A šta li se sirota napati! Šta li sam joj po cijeloj ovoj planini navatao râka — a ona sve suši, pa peci, pa drobi — pa jedi! A sve s onom ljušturom, a jope joj ništa ne pomaže!«

»Pa zašto je trošila rakove?«

»E, gospo moja, to ti je tako: imala ona raka. Zlo se zlim tare i tako i ona trebala da s racima protjera raka! Nego, to ti je vako: Kad čovjek imade raka, nemere da zna kaki je. More da bidne ženski, a more da bidne muški. Sad — da je bio po sreći muški rak — bila bi ga se ona riješila, ali po nesreći bio ti je to pravi ženski rak!

I sad ti on nju jedi pa je truj, pa je kolji, pa je davi — a ona jadna nemere da ga se riješi! A i kako će?! Ono ti je bio, kako sam ti kazâ — pravi pravcati ženski rak; pa taj ti se gad svaki mjesec množi, a oni mladi sve dalje rastu, množe se, pa sve tako redom, dok joj ne iziju utrobu i ona morade propasti!«

»Ta idi Krsto, kakvi ženski rak, da je izjede!«

»Ma kako nije?! Znam ti ja tačno, kako to biva, — pa tako mi i propade! A kako je bila dobra! Kako strpeljiva!«, obriše rukavom suze i zašuti.

Zorka Sever

Ružno djevojče

Napisala Mara Nora

Marija je došla iz škole, sjela je na niski stolčić kraj peći, stisla se u tamnom kutu i gledala u prazninu. Tužno i teško joj je bilo.

Ipak bi bilo najbolje, da je ostala u građanskoj školi! Tamo su sve njezine drugarice iz petog razreda. Samo Tilda i ona — Marija — pošle su u gimnaziju. Tilda je kćerka liječnika, ide kao princesa, a lijepa je kao slika...

A Marija, Marija?... Zašto je baš htjela da ide u gimnaziju? Neprestano je čula onu djevojčicu s kavrčastom kosom, kako pripovijeda Tildi upirući prstom na Mariju:

»Molim te, kako je ova došla ovamo? Tko je ta ružna djevojka?«

»To je Marija Smolčeva,« odgovorila je Tilda.

»Bože moj, nikada još nisam vidjela tako ružnu djevojku!«

Mariju je to boljelo, tištilo... Dosad joj nitko nije rekao, da je ružna. Bila je dobra, strpljiva, vrijedna i vrlo nadarena. Roditelji su joj se veselili i nikada nisu govorili o njenim tjelesnim nedostacima. U školi je bila najbolja učenica, a učiteljica ju je stavljala drugima za primjer.

Otac ju je dao dalje u školu samo radi njezine velike nadarenosti i marljivosti. Za njega je to bila velika žrtva! Bio je zidar, a osim Marije bilo je još petero manje djece. Majka je išla u dvorbu. Jedva se nasmagalo za hranu...

»Kad bi Marija naučila šivati, bilo bi najbolje. Za tri godine — i eto bi zarađivala, pa bi nam pomogla. Ali študirati? Zašto da djevojka študira?« gotovo se i srdila majka. No otac je ipak pobijedio — i Marija je postala gimnazijalka.

A prvi dan u gimnaziji donio joj je toliko tuge! Ružna je, vrlo ružna...

Ustala je, uzela je malo ogledalo i pažljivo se promatrala... Da, doista je ružna... Velika se glava neprirodno ljuljala na tankom vratu; usko, mršavo lice s izbočenim ličnim kostima davalo je dojam starog žutog i uvenulog lica. Veliki jaki zubi svijetlili su se mutnim sjajem iza blijedih usana. Crne oči bile su pune tuge. Tamna kosa stajala je tijesno priglađena uz glavu.

»Da, ona je djevojčica imala pravo. Ružna sam, vrlo, vrlo ružna,« rekla je s tjeskobom.

»Ne ću se više nikada pogledati u zrcalo. Učit ću i raditi — i ne ću ni misliti na to, kako izgledam...«

Tako je i bilo...

»Što je s našom Marijom?« govorila bi majka. »Prije je bila vesela, igrala se s djecom, pjevala je i smijala se... Sada se više ne smije, svakome se ugiba, i samo nad knjigama sjedi... Da nije bolesna?...«

»Nemoj se čuditi, ima mnogo učiti, a i bolje je, da je ozbiljna,« odgovarao bi otac.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Godine su prolazile...

Marija je bila u šestom razredu. Njezine saučenice i saučenici išli su u plesnu školu, šaputali sitne tajne prvih ljubavi, zabavljali se za krasnih večeri u plesnoj dvorani.

Marija nije išla u plesnu školu. Davala je instrukcije, da zaradi za školarinu. Profesori su je preporučivali, jer je učila ustrajno i odlično. Roditelji su je hranili, bila im je zato zahvalna. Ionako su puno trošili za svoje teške prilike. Kako bi mogla ići u plesnu školu? Gdje bi uzela za haljinu i — uopće — šta bi tamo radila? Tako ružna djevojka ni ne spada u plesnu dvoranu!

»Marijo, zašto se ti ljepše ne oblačiš? Znaš, da bi bila vrlo zgodna, da nosiš ljepše haljine?« upitao ju je jednom neki saučenik.

Pogledala ga je svojim mirnim ozbiljnim očima i odgovorila:

»Imam najljepšu haljinu u razredu, jer sam je ja sama zaradila, a mama mi ju je sašila.«

»Ta tvoja mama krasno šije! Odmah bih dala kod nje šivati haljine,« narugala joj se Lena, modedama razreda.

»Samo se ti nemoj rugati, njezina je mama vrlo dobra gospođa,« javila se Vjera. Kod njezine je majke Marijina mama služila...

Velike, crne Marijine oči počinule su na njoj s izrazom zahvalnosti, a usne su zašaptale:

»Hvala ti mjesto majke.«

— — — — — — — — — — — — — — — —

I opet su bježale godine...

Iz klinike profesora doktora Jaroša izlazila je njegova lijepa i pristala asistentica Marija Smolčeva. Posve se izmijenila. Pet godina je već radila sa glasovitim liječnikom i bila je njegova desna ruka. Zarađivala je lijepi novac i mogla se brinuti za roditelje i za sestrice.

»Uzimate samo kamate od kapitala, koji ste u mene uložili,« govorila je, kad su se roditelji ustručavali da uzmu od nje.

Izišla je iz klinike na ulicu sa svojim kolegom Ivanom.

»Smijem li ići s tobom, Marijo?« upita je.

»Ako hoćeš, možeš, ali znaš, da u mojemu društvu nije zabavno.«

»Dapače — najugodnije mi je u tvome društvu!«

Mahnula je rukom.

Zašutio je. Znao je, da ona ne voli isprazne razgovore. Šutke su hodali jedno kraj drugog. U parku su usporili korak.

Bila je prekrasna ljetna večer. Lišće je pomalo žutilo, sretno s krasote ispunjene dužnosti. Sunčane zrake su tiho zlatile vrške stabala. Mir, radost i tihana melanholija čekale su na putevima. Pred njima je išao jedan zaljubljeni par.

»Zbilja je ljubav krasna,« rekao je Ivan. »Reci mi, Marijo, jesi li ti kada koga ljubila?«

Marija je šutjela. Lako rumenilo zalilo joj je lice... Što da mu odgovori? Da kaže »ne«? Lagala bi. — A da mu prizna, da se zaljubila još na sveučilištu i to baš u njega, u Ivana...«

»Ti šutiš? Onda to znači »da«; ljubila si već? Reci mi, tko je to bio i zašto ste se razišli?!« pitao ju je Ivan.

Marija se nasmijala. Ivan je bio kao zatečen. Prvi puta u životu vidio je njezin smijeh.

»Tko je to bio? Svejedno je,« rekla je mirno. »I nismo se razišli, jer se nismo još uopće ni sastali. On uopće o mojoj ljubavi nije ni znao. Kad sam opazila, da se njegova slika šulja u moje srce, nakupila sam si toliko posla, da mu zakrčim put. Bilo je to tako smiješno i glupo!«

»Zar je prava ljubav smiješna i glupa? Zar bi bilo smiješno, da sam ja ljubio ili još bolje, da ja ljubim?«

Bilo joj je, kao da se ledena ruka dotakla njezina srca.

»Odgovori, reci! Je li to smiješno i glupo, da ljubim jedno djevojče, koje je milo, dobro, krasno. Ima crne oči i tamnu kosu. Reci mi, Marijo, da li bi bilo smiješno i glupo, da joj rečem, što prema njoj osjećam?«

Uzeo je nježno njezinu ruku u svoju. Talasi neopisive sreće napunili su njezino dobro srce. Zaželjela je, da svoju glavu nasloni na njegove grudi, da se nježno prisloni k njemu, ali je sabrala svu svoju volju, da ostane hladna.

»Idi k njoj, pa je upitaj, što će ti odgovoriti.« Htjela je da svoju ruku izvuče iz njegove.

»Imaš pravo, pitat ću je... Marijo, ljubim te, hoćeš li biti moja žena?«

»Ja, Ivane?! Pa to nije moguće!«

»Zašto?«

»... Previše sam ružna, a da bih se mogla kome dopasti.«

»Ružna? Ti, Marijo? Zato jer se utvaraš, da si ružna, htjela bi me odbiti?... I kada bi zbilja bila ružna, volim te takovu, kakova jesi. Ali pogledaj se malo bolje i reci mi iskreno, vidiš li pred sobom ružnu djevojku?«

Marija je pogledala u zrcalo, koje joj je on postavio ispred lica. To je bio prvi put iza onih gorkih školskih dana, da je vidjela samu sebe u ogledalu. Pred sobom je vidjela doista lijepu i pristalu djevojku. Njezine crne i velike oči gledale su začuđeno u to lijepo lice u ogledalu...

»To sam ja?« zašaptala je. — Ljubav je izmijenila izraz njezina lica. Marija se poljepšala.

»No, je li sada vjeruješ, da te može netko ljubiti?«

»Ja vjerujem samo to, da ja sama smijem ljubiti...« Priklonila je svoju glavu k njegovim ramenima u tihoj i velikoj sreći...

ANKETA „OBITELJI"

ŽENI JE NAJBLIŽE ZVANJE MAJKE, UČITELJICE I LIJEČNICE

Br. 25.

Bez sumnje je prvo i najnaravnije žensko zvanje da uzgaja vlastitu djecu. U tome i leži jamstvo, da je žena stvorena za uzgoj mladeži, osobito ženske.

Mati se brine i za tjelesno zdravlje svoje djece i svih ukućana, pa je prema tome njegovanje tuđeg zdravlja, to jest liječničko i slično zvanje, također jedno, koje odgovara ženskoj naravi. Bolesnik mora imati povjerenja prema liječniku, a ovaj treba da razumijeva bolesnika. Zato bi svako malo veće mjesto moralo imati liječnicu, koja bi žene razumijevala i spram koje bi one imale potrebno povjerenje. Taj manjak osjećaju žene osobito teško u izvjesnim prilikama.

Ima još zvanja, koja odgovaraju ženskoj naravi. Od sviju najuzvišenije je ono, koje je tako gorljivo opisano u ovoj anketi pod brojem 3. Ali vrlo su rijetke duše, koje se mogu vinuti do tolikog stepena nesebične ljubavi spram Boga i bližnjega.

Od tehničkih zvanja ženi sasvim dobro pristaje šivanje, pravljenje šešira, pa još mnoga druga, koja računaju s nježnošću njene konstrukcije i finoćom osjećajne duše. Pa i znanost i umjetnost nijesu joj nepristupačne, ali liječničko, a osobito učiteljsko, iza majčinog, najbolje joj pristaju.

Kao učiteljica slažem se posvema s izjavama svoje mlade kolegice. Dodat ću samo, da sam vazda nastojala držati se zlatne sredine s obzirom na strogost u postupku sa djecom, pa ipak se bojim, da sam sada prestroga, koliko sam prije bila preblaga. Bilo mi je onda i ljepše, ali radila sam većinom s djevojčicama, dok sam sada na mješovitoj školi.

U koliko sam i ja imala razočaranja, bilo je to većinom radi toga, što sam se premalo držala Kristovih načela ljubavi i praštanja. Premalo sam slijedila postupak velikog uzgajatelja Don Boska. Žao mi je, što sam više puta učinila baš obratno od njega. On je upravo najlošiju mladež kupio oko sebe, da je popravi, cijeneći u svakome od njih dušu krvlju Kristovom otkupljenu. A ja sve lošije od sebe tjeram, u koliko sami ne pobjegnu. — Glavna mi je pogreška, da planem, vičem i prenaglo izvršim kaznu. Mnogo puta sam se jutrom premišljajući o jučerašnjem događaju sjetila boljem načinu postupka prema đaku, koji je učinio prekršaj. I sam prekršaj razumjela sam puno jasnije slijedećeg jutra, nego li odmah. Zato ću veće prekršaje sebi pribilježiti, da istom d r u g o g j u t r a o njima sudim. Braniti se smije što manje, samo ono, što je zlo ili škodi, ali jednom zabranjeno, ne smije se dozvoljavati, osim u rijetkim iznimkama. Uz vedar mir i dosljedan postupak treba pokazati da svako dijete tim više volimo što je bjednije i zapuštenije.

Ali ne smijem prešutjeti, da ima i u mom životu časova, kada bih cijeli svijet od milja i sreće da zagrlim. To su oni časovi, kad mi djeca naivno i povjerljivo kazuju svoje vesele i tužne doživljaje. Tada se zajedno s njima radujem, zajedno s njima žalostim. Za ove časove dala bih cijeli svijet. Duša mi klikće, a usne same šapću: »Zlatni moji, zlatni moji!« Majke, recite, nijesu li ove radosti slične vašima? Eto, zato mi je učiteljsko zvanje uzvišeno i kao stvoreno za ženu. H. K.

VJEČNA ZARUČNICA

NAPISALA JAGODA TRUHELKA

(Svršetak)

Taman na rubu između pješčana puta i već jako nadolazile Drave leži hrpa bjeline kao krpa snijega. Žena krikne i poleti naprvo. A onda — sve ostalo učini šuteći i smireno, kao da čitav život nije drugo ni radila, nego iz Drave vadila utopljenice... Treba sve svršiti u miru i tišini, neka nitko ne sazna... nitko, ni zbog obraza ni zbog grijeha...

I uzme dijete svoje na ruke — Bogo moj, što je bila laka, kao perce! — Sa dugih se pletenica cijedila voda kroz čitavi trijem i sobu. Položi je na krevet i stane trljati to sitno i lomno tijelo, tako nježno a vješto, tako neumorno i uporno, da je sve stiskala zube, kao da se bori s jednom nadzemaljskom silom, koja joj otimlje dijete, a ona ga ne da, hoće iz svih sila, da ga sebi vrati i cvokoćući šapće očenaše skrušeno i pokajnički prekidajući ih muklim vapajima: »Ne uzmi je, Gospode! Ne dam Ti je... Kuku jadnica.« — i dalje trlja, gnjete i bori se kao lavica za svoje mladunče...

I uspije majci. Srce Maričino proradi ponovo, makar i nije za dugo. Kad je Andrija u sam osvit dana došao, dočekao ga je posljednji izdisaj Maričin.

I dok su zatim njih dvoje redali i namještali odar, i tužna mati pod suzama i jaucima te ljutim samoprijegorima ispričala svoju krivnju proklinjući svoj tvrdi san, da je Andrija nije mogao dosta da stiša i miri, vani je duž Dravske obale istrčao ustrašeni svijet i očajno gledao u tu svoju tako nevjernu vodu, kako im se opet jednom prijeti, raste i rasteže i sve bliže stiže, da ih otjera ispod trstenih krovova, da im proždre dom i utrne ognjišta...

Međutim rijeka, kako je naglo nadošla, tako je naglo i stala. Prestala je rasti taman pred Lulićkinim pragom.

Podravina je sada imala opet novo čudo, al šta rekoh, baš čudo po izbor i u takom obilju, da će se njim hraniti najmanje godinu dana i Podravina i čitava varoš, uz vodu, niz vodu.

Sprovod vječne zaručnice bio je događaj prvoga reda. Iz Podravine, otkad stoji, nije još krenula ovakva povorka put groblja. Čast kome čast. Ljepota, seke moje, baš divna ljepota! Marica kao prava zaručnica sva u bijeloj svili s vijencem i koprenom. Neka joj jadnici, neka se barem mrtva nanosi vjenčanog ruha, kad nije mogla živa da se u njemu diči. A Lulićka se bacila u trošak, da se pošteni svijet ipak mora da pita — otkuda joj? Nego što je istina, istina je. Marica lijepa kao, Bože prosti, svetica. Reko bi čovjek i nije mrtvac, leži kao da spava. Čisto joj se usnice još rumenile i samo što se ne nasmije i progovori. I čak tri zvona i dva popa i onoliko svijeća i prave svilene vrpce i cvijeće i svijeće, sve bijelo i bijeli sanduk! Ah Isuse moj, sve to zaradili su tanki prstići sirote Marice bockajući kožu dan za danom i šijući rukavice... Ama šta ćete, sav taj sjaj ne vraća materi kćer jedinicu. Nikada joj nije dosta radila i dosta ju je mučila i gonila, da šije i da se grbi nad nesretnom staljkom od jutra do mraka. Sad ima. Uzalud joj kukanje i naricanje. Kasno je ići popodne u crkvu...

Tako je išao šapat duž čitave povorke. A bila je velika. Sva se Podravina digla, da otprati tužnu zaručnicu. Odmah iza raskukale matere, koju je pratilo crno jato žena, išao Kumandrija, visoka prilika muškaračka, koja je nidvisila čitavi sprovod. Sam između samih žena on ništa ne vidi i ne čuje, ni za što ne mari, da njega tko vidi ili kako se guranjem u rebra upozoravaju na njega. Kako? Šta? Zar Kumandrija? No pa zar ne znate? Ta bio je s njom zaručen. »Šta zar još i to? A joj, jadna ti sam, to bi on zar već bio i šesti...«

»Al šta rekoh, seke, jeste l' vidjele, što sam ja vidjela?«

I javi se glas tajanstven, uvjerljiv, neodoljiv. Sve se glave ukočile od radoznalosti i sklonile jedna drugoj kao ovce, kad pada kiša. Sišao šapat ponovo od usta do usta. U mrtve Marice — noge obuvene! U cipele obuvene! U nove novcate, visoke, od fine bijele kože skrojene, izvezene crnim granama i lozankama, taman onakove, kakve je imala obrstareva kći na vjenčanju. Je l' živ čovjek kada čuo, da se mrtvacu noge u cipele obuvaju? I otkuda, pitam ja? No pa — valjda ih sašio zaručnik. Pa to je kao neka bruka...

»Ne, nije, seke moje,« čuo se skromniji glas u tom zboru. »To je baš nešto i lijepo. Kad je već bila sva po sebi neobična, neka kao vječna zaručnica i put neba pošeta u cipelama.«

»Fale samo još i rukavice,« našali se netko, te se neka i oštra napetost razriješi u potuljenu, tužnoveselu smijehu.

No to još nije bilo sve, što se plelo i mljelo oko interesantne pokojnice. Na povratku nakon pokopa zaostajali to veći to manji skupovi žena i važno prebirali događaj, skupovi se stizavali, razilazili i ponovo se stigli. Kadli od nekale pala riječ, od koje se već pomalo stišano uzbuđenje na novo raspirilo. Ne zna se, tko je prvi izustio tu riječ, ali ona je bila tu kao doletjela iz prazna zraka i napunjala grozom slušačice, koje su lakomo gutale.

»Štaaa kaže? Da se Marica utopila? Kako? Zašto? Nije zar umrla, kako se pristoji čestitome čeljadetu? I, kažeš, skočila u Dravu? Ajme meni, što doživjesmo! Još i to je samo trebalo...«

Ajmekale i pitalo uzbuđeno jato sve upoprijeko, dok se pomalo nije klupko počelo rasplitati, pa se saznalo, što se moglo saznati, a u glavnom nagađalo i maštalo: Kako je to Maricu — ništa manje — nego mjesečina privukla u Dravu. Zar ne znate, da mjesečari hodaju po krovovima, penju se po drveću, pa zašto da se ne bi zaputili i na vodu? A Marica je čitav svoj vijek bila nešto ekstra, neobično i čudno. Jeste l' kad vidjeli čeljade onako gurava i nakazna tijela s onako lijepim licem i upravo vilinskom kosom, a da ne spominjem njeno pjevanje? I njene oči, zelene i zagonetne kao dravska voda, a uz crnu kosu? Najstariji ljudi ne pamte, da je u njihovoj sredini uzrasla takva djevojka. A da nije mati bila oholica, ne bi je Bog sada pokarao, i cura bi bila sretnija. Ovako da Bog sačuva...

Tako je to išlo dalje sve na tanko i dugo i još će dalje sa čitavim skupom o vječnoj zaručnici ostati na dnevnom redu.

S time bi bila svršena ova jednostavna priča o Marici Podravki, da priča nije neko vrijeme još sukala žicu na Lulićki i na Kumandriji. Lulićka, kako je i u redu, nikako da prežali kćer. Ona doduše i ne kuka, kako se inače čini. Njezin se glas uopće više i ne čuje, ni po kući, ni izvan nje. A koliko je samo prije znala galamiti. Ali makar i preko običaja šutjela, nikome ne povjeravala, što joj izjeda dušu, ipak je svijet došao na svoj račun i po onome, što se nije krilo, nego se moglo i htjelo i smjelo sa svih strana prepričavati i ogovarati, pokuditi pa baš nekad i pohvaliti.

Jer Lulićka — što je istina, opet je istina! — zazbilja kaje kćer, baš kako treba i kako je od starine običaj, makar sada druga moda vlada, i svijet malo haje za stare adete. S velikim zadovoljstvom naročito primalo se, što je Lulićka djevojačko ruho svoje jedinice razdavala među mlade djevojke, drugarice Maričine i starije i mlađe. Razdavala ga upravo nemilice. A što ga je samo bilo! Nitko ga ni slutio nije, jer tko je Lulićkinom hvalisanju vjerovao? Hvalila se stara bogatom opremom, samo da primami za svoju kćer prosce. To je bilo svakome jasno. A sad iskrsavaju sve na tucete košulje, jastučnice, ponjave, peškiri sve od čista lanena platna, pa noćni zobunci sa »krezlama« i volanima, pa široke bijele suknje sa vezom do polovice, a vezova na svakom komadu, da je bila milina pogledati. A to zar sve sada za crnu zemlju? I sve je raspodijelila tužna mati, a da — donle škrta i na svoju imovinu i lakoma žena, nije ni okom trenula, ni rukom oklijevala.

Dolazile čitave povorke djevojaka iz bliza i daljega, da s Lulićkom oplakuju smrt svoje drugarice, divne pjevačice, dolazile i djevojčice pa i djeca, da iz kuće ribareve ponesu po komad djevojačkog ruha iz nevjestičkog sanduka Maričina na uspomenu i očenaš za pokoj duši. A kad više nije bilo ni košulje ni rupčića, nego sa dna sanduka zijevala gola praznina u rascviljenu mater, prviput izgubi žena držanje i vlast nad sobom. Stane je odjednom strašan jauk i vika na uplašene djevojke, što one tu još traže i pošto su uopće došle? Drago l' im je pljačkati muku pokojničinu?

I sve vičući i lelečući čupala kosu i gonila djecu:

»Nosite se odavle bez traga. Šta ćete mi i tu, kad nje više nema.«

I bez srama i zazora istjera ih sve redom i zaključa vrata iza njih. Ništa nije preostalo od kćerine svojine osim rukavičarske staljke. Nju strpa u sanduk, zaključa bravu, a ključ baci u Dravu. Neka niko više ne ugleda ovaj zadnji ostatak neprežaljene pokojnice...

Onda poživi dalje, ama ne pitajte kako. Odala se piću, sve malo po malo propadala. Klonila se ljudi, a ljudi je napuštali jedno po jedno. Ostala joj je samo gluha stanarica, koja se pomalo oko nje brinula, da baš sasvim ne ogrezne u neimaštini i nečistoći. Brinuo se i Kumandrija, donoseći joj s njive, što je godina davala, a davala je sve manje, ko kad je i njemu odjednom prestala da daje, kao što je davala još do nedavna. Nijesu prošle tri četiri godine i zakopaše mater pored kćeri. Kuća se prodala, veseli Ivo odnio pare, koliko ih već bilo, u svoju novu postojbinu i u Podravini je počela blijedjeti uspomena na Lulićku i njenu kćer.

Tako ostao još Kumandrija, da do kraja dosuče priču o vječnoj zaručnici. I on se sve više povlačio iz »javnog života«, boravio dane i ljeti i zimi u svojoj kolibi na krčevinama, a svoj zanat tjerao i ne tjerao, kad već nije imao čime da kupi kruha. Vinograd sve manje nosio; nerodica, nehaj, tuča i suša učiniše, da je spao na sve niže grane, a od kućice u varoši nijesi mogao otkidati cigle, da se njima hraniš. Svijet ga je sve više zaboravljao i sve manje spominjao. Govorilo se i o njemu, da se odao piću, makar ga nitko nije nikada vidio pijana.

Sjedio tako dane i mjesece u svom vinogradu, sadio lozu, koja mu se više nije dala, hranio se onim, što mu je sestra skuhala i do zgode slala u zamjenu za vino i voće i ostali smok, koji joj je on u cjelini prepuštao, a u ostalom sve se više odao samoći. Naučio se, da od života ništa više ne traži nego da smireno sjedi pred svojom kolibom sate i dane s lulom među zubima, s holbom vina pokraj sebe i ako je htio naročito da

Desno: UGODNO JE IZA SVRŠENE ŠKOLSKE GODINE BORAVITI U PRIRODI

praznuje, činio je to u nijemom društvu s onom tankom, u modar papir ušivenom bilježnicom, prevrtao opreznim prstima požutjele listove oglodanih ivica i pravio nekad kao da čita, a i nije čitao, samo je tako gledao i ništa naročito ni mislio, osim možda na nečije sitne prebijele prstiće, koji su prebirali između slova i riječi davno ispisanih. Možda se sjetio i Marice, davne drugarice mladosti, od koje mu je ostala kao jedina uspomena ova plava teka, a darovao mu je slučaj, kad ga je Ivo, Lulićkin baštinik bio pozvao, da mu pomogne raskuživati očinski dom. Kad je već sve, što je bilo vrednije od materine ostavštine, bilo sklonito i strpano u sanduke i košare, ponudi starome prijatelju, neka uzme od ostalog što hoće za uspomenu. No nije bilo ama baš ništa, čega bi se Andriji prohtjelo. Samo kad je već za posljednji put htio da ostavi ribarev opustjeli dom, zaustavi mu se pogled na hrpi krpa i svakojake ropotarije. I tu izviri modar krajičak nekakve stvarce, koja mu se učinila poznata. Prigne se, digne je, opraši i izgladi i ponese prvu i jedinu uspomenu na prošle dane i jednu čudnu ljubav, koja to zapravo i nije bila, nego nešto mnogo, mnogo ljepše i bolje, da za to i nije bilo riječi. I štogod Andriju još čekalo u životu, ništa nije doseglo da potamni sjaj toga osjećaja, koji se krio u dubini njegove duše kao najdragocjenije blago i iz njega se, dok je živio, dizao tamnjan blagoslova i obasjavao njegove dane nenarušivom vedrinom smirenosti i pouzdanja u život, koji je bez svršetka.

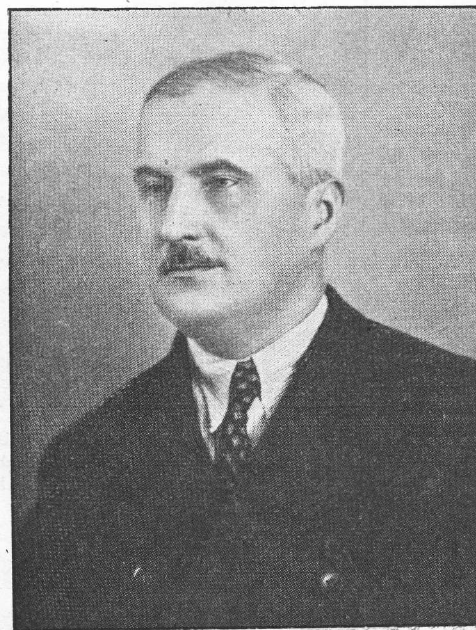
(Svršetak)

Iz bosanske romantike

Bosna u slikama

Nema ni godina dana, što smo u »Obitelji« pisali o izložbi mladoga grafičkog umjetnika Vladimira Pintarića. Ujedno smo spomenuli njegov izum »rasterografiju«, koja je na izložbama štampe u Parizu i Bostonu stekla vrijednu ocjenu. Već iza prve svoje izložbe štampao je V. Pintarić reprezentativni veliki album svojih slika iz Bosne. Djelo, štampano s velikom pomnjom u rasterografskoj tehnici samog umjetnika-izumitelja, predstavlja neobičan rad naše reproduktivne grafike. Ciklički album, s uvodom Antuna Šimčika, u prekrasnom omotu, sadržava divno folklorno blago bosanske romantike s vitkim minaretima, orijentalnim kupolama, čaršijom, drvenim mostovima i krovovima, što se prosuše našom Bosnom sve od Sarajeva, Travnika, Jajca, Banja Luke, Bihaća i Mostara. Ti vidljivi spomenici prošlosti odrazili su se u duši mladoga hrvatskog umjetnika, koji je sve to osjetio svojim i u slikarske radove unio sav zanos i ljubav mlade duše. Bosna je u cjelokupnom djelu dobila vrijedan spomenik, koji zaslužuje uložene žrtve (stoji 1000 dinara). Za one, koji ne mogu kupiti veliki album, izdao je V. Pintarić posebni mali album s 25 slika u veličini dopisnice. Slike, štampane također u rasterografiji, odlikuju se jasnoćom i mekoćom, koja je svojstvena toj posebnoj vrsti štampe. Mali album »Bosna« s ukusnim ovojem stoji 30 Din. Dobije se kod autora (Zaklada Tiskare Narodnih Novina, Zagreb).

Ovom zgodom spominjemo i to, da se V. Pintarić posvetio grafičkoj struci već od djetinjstva. Ono što drugi postignu u tehnici tek u kasnijoj dobi, imao je on prilike primiti već od svog oca Stanislava, koji je baš ovih dana proslavio 35-godišnjicu teškog i odgovornog rada u tiskarskoj struci. Danas je on tehnički vođ Zakladne Tiskare Narodnih Novina i odlikuje se osobitom spremom i poznavanjem svoje struke. Donosimo sliku tog vrijednog radnika želeći i ocu i sinu još dug rad i sve veći napredak u radu. *K.*

Desno: STANISLAV PINTARIĆ, tehnički vođ Zakladne Tiskare Narodnih Novina, proslavio je ovih dana 35-godišnjicu rada u svom zvanju

Silazak u unutrašnjost zemlje

Napisao Julije Grabovac

Južna obala otoka Hvara, od samog mjesta Hvara, pa dalje na istok čini gotovo ravnu crtu, koja je tek tu i tamo izrezuckana malim dragama i zatonima, koje služe kao skloništa ribarskim lađama. Uz samu obalu dalje od mjesta Hvara ne nalazi se ni jedno veće ljudsko naselje, već su se sva ta mjesta, Sv. Nedilja, Pitavske Plaže, Gromin Dolac, povukla više u unutrašnjost, da se zaštite od morskog bjesnila za vrijeme zimskih mjeseci, kad gotovo neprekidno duva jaki jugo. Sama obala je gusto pošumljena mediteranskom florom, pa bor, smreka, maslina rastu uz samu obalu, a podalje od obale nalaze se ogromni kompleksi zemljišta zasađeni glavnom biljkom — vinovom lozom.

Ovu čisto mediteransku floru pri moru zamjenjuje prema vrhu otoka, gusta makija, koja zakriva slobodan vidik prema pećinama, čije gromade tek na nekim rjeđim mjestima izbijaju.

GRAPČEVA ŠPILJA

Manjih špilja i pećina ima na ovom dijelu otoka Hvara mnogo, ali svakako jedna od najzanimljivijih je bez sumnje Grapčeva špilja (u pučkom dijalektu okolnih mjesta zove se »Gročina špilja«), nazvana tako po brdu Gradak (Gredak), na kojem se ona i nalazi. Smještena je na sjeveroistoku od malenog seoceta Gromin-Dolca (kod Pitavskih Plaža, s onu stranu Jelse).

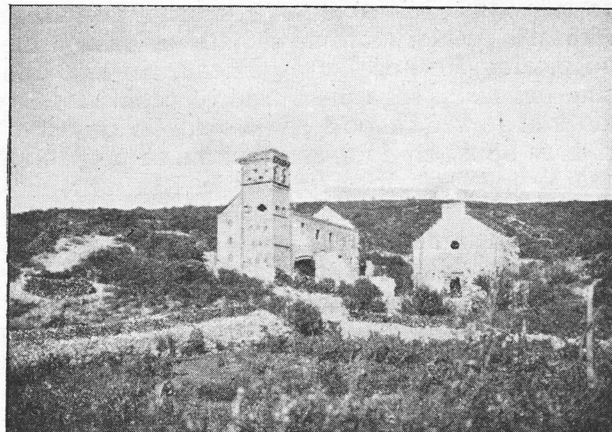
Sam pristup špilji skopčan je sa teškim i napornim probijanjem kroz gusto žbunje bodljikave smreke, po uskom i opasnom puteljku, koji vodi od Radonić uvale (nešto malo istočnije od Gromin-Dolca) prema sjeveroistoku, a mi smo ga prevalili u tri četvrt sata.

Kad smo napokon umorni i oznojeni stigli pred ulaz špilje i okrenuli se prema jugu, pred nama je pukao krasan pogled na morsku pučinu, na koju su kao na neke jastuke polegli otok Šćedro, Korčula, a dalje prema zapadu opažali su se obrisi Visa.

POGLED S VRHA OTOKA HVARA (U GRMLJU JE SAKRIVEN ULAZ U GRAPČEVU ŠPILJU) NA OTOK ŠĆEDRO, KOJI HVARANI ZOVU „MAGAREĆE SVEUČILIŠTE“

Prije svega trebali smo riješiti, kako da uđemo u špilju, jer je sam ulaz bio zakriven gustim granjem manjiga, smreka i ostalog drveća, a nalazi se na zapadnoj strani same pećine. Odstranivši tu smetnju, ukazao nam se sam ulaz, sačinjen od ogromnih blokova teškoga kamenja, nepravilno nabacanog, a toliko je uzak i nizak, da čovjek normalne visine može ući samo potrbuške.

OSTATAK BENEDIKTINSKE CRKVE I SAMOSTANA NA OTOKU ŠĆEDRU KOD HVARA

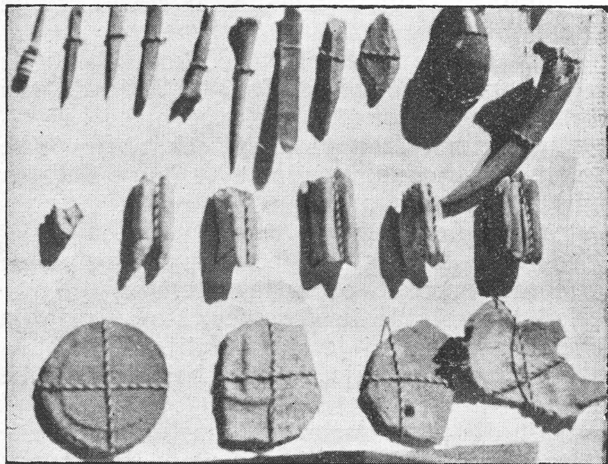
Ulazili smo jedan po jedan, i stalno se upozoravali na čuvanje glave, i kad smo prošli prvi ulazni svod, našli smo se kao u nekom predsoblju. Na lijevoj strani predsoblja, kroz prekrasno izrađeni kameni svod ulazi se u glavnu prostoriju, u kojoj caruje vječna tama i vlaga, pa ono malo svjetlosti, što smo je imali u predsoblju, nije dostajalo za osvjetljenje čitave špilje. Dok smo se brinuli za jače svijetlo, neki od nas sa malim džepnim svjetiljkama razišli su se po raznim kutevima špilje, a mi, koji smo bili pod ulaznim svodom, vidjeli smo u daljini malena crvena svijetla, i čuli mukle glasove, koji su do nas sablasno dopirali.

POJAV NEVIĐENE LJEPOTE

Kad smo zapalili jače svijetlo, pred nama se ukazao prekrasan dar prirodne krasote u svoj svojoj veličanstvenosti.

S lijeve i desne strane glavne prostorije nalazi se šuma stalagmita i stalaktita, koji se kod jačeg svijetla džepne lampe prelijevaju u bezbroj prekrasnih boja. I nehotice dozivaju se u pamet sve bajke, koje ste u djetinjstvu slušali o začaranim dvorcima. Tu pred nama ističe se siga slična lavu u mirnom ležećem stavu, malo podalje je tigar u spremanju na skok, dalje opet čovjek

napetih mišića u punoj muževnoj snazi, visoko uzdignute glave i desne ruke. Dojam, koji smo pri tom osjetili, bio je doista neopisiv. Kad smo bacili pogled preda se, ostali smo zapanjeni: Kao neka rijeka, koja nam teče u susret sa visokog gorskog vrela, prostrla se pred nama masa, koju je vječno kapanje vode kroz hiljade godina naslagalo. A ta masa nalazi se među dvije sige kao među dvije žalobne vrbe tužno obješenih grana. Kad smo se malo približili, a oči nam se već priučile na špiljsku tamu, opazili smo, da je to prekrasna terasasta galerija, podignuta na nekoliko katova, izgrađena iz samih siga u divnim bojama.

PREDMETI NAĐENI U DUBINI OD 2.10 m KOD ULAZA U GLAVNU PROSTORIJU (JUGOISTOČNA STRANA) GRAPČEVE ŠPILJE NA HVARU

Prizor pun veličanstvene snage pružio nam se, kad se jedan između nas sa upaljenom bakljom, uzdignutom nad glavom popeo na najgornji kat. U tom momentu nam se činilo, kao da vidimo američki kip slobode pri ulazu u New-York.

OSTACI IZ DAVNIH VREMENA

Ali osim tih prirodnih krasota, krila je ta špilja u svojoj utrobi ogromno kulturno-historijsko blago, i mi smo trebali da krampima otkrijemo što ona krije. Dugo smo kopali, jer je špilja ljubomorno i duboko čuvala svoju tajnu, i tek kad smo iskopali jamu duboku 2.10 m, otkrili smo u njenoj nutrini fragmente keramičkih posuda, s divnim ornamentima, potpuno sličnim onima, koji su se našli kod iskapanja glasovite Kamares špilje na otoku Kreti, po naučenjaku Evansu. Nakon dugog i temeljitog proučavanja svakog pojedinog fragmenta, došli smo do zaključka, da je u toj špilji pred 3 i više hiljada godina prije Krista živio čovjek, koji je bio u uskoj kulturnoj vezi s tadanjim čovjekom iz Grčke, Italije, Male Azije i Egipta. Naša povijest postat će, kad budu svi rezultati naših trokratnih iskapanja objavljeni, još zanimljivija, a naša kultura prema našim nalazima ide još dalje, nego što se do sada držalo. Osim tih keramičkih ostataka, našlo se tu kremenog oružja i oruđa, fino izrađenih koštanih igala, a kod zadnjeg iskapanja u srpnju g. 1937., našli smo u dubini od 3.10 m krasno izrađeni lik (za sada još nepoznate životinje) iz kosti. Da bih opravdao, kako su se ti predmeti kroz tako dugo vrijeme potpuno sačuvali, moram naglasiti, da je zemlja u špilji potpuno suha kao pepeo.

Desno:
SJEVEROISTOČNI DIO UNUTRAŠNJOSTI GRAPČEVE ŠPILJE NA HVARU. RUPA, KOJA JE ISKOPANA KOD PRVOG ISKAPANJA, VIDI SE PRED VELIKIM STALAGMITOM

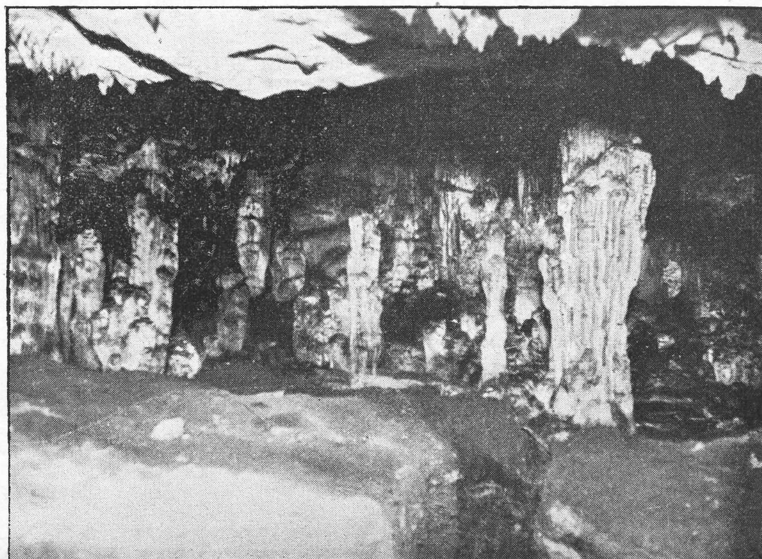
NA »MAGAREĆEM SVEUČILIŠTU«

Osim Grapčeve špilje posjetili smo u svrhu naučnog istraživanja i maleni romantični otočić Šćedro (tal. Torcola), koji je za vrijeme rimskog vladanja u našim krajevima igrao naročito važnu ulogu kao omiljelo ljetovalište bogatih rimskih patricija. Šćedro, na kojemu se danas nalazi samo nekoliko kuća, bogat je rimskim starinama, a neistražena njegova nutrina sakriva još mnogo toga u sebi. Kad su težaci saznali, zbog čega smo došli na Šćedro, pripovijedali su nam i pokazali, kako su pri okopavanju vinograda našli razne kamene kipove, posude za vodu i ulje, a naročito je zanimljiv rimski mozaik uz samo more. Poradi velike plime nismo ga nažalost mogli iskopati. Nalazi se u krasnoj uvalici, i vječno mirnoj od morskih valova. I u srednjem vijeku igra Šćedro važnu ulogu. Benediktinci su na njemu imali svoj samostan i svoju crkvu. Za vrijeme mletačke vladavine u našim krajevima benediktinski red je ukinut, a samostan i crkva podlegli su zubu vremena, ali se još i danas vide ostaci te prekrasne crkve, koja je samo djelomično porušena.

Danas Hvarani nazivaju Šćedro »Magareće sveučilište«, a taj porugljivi naziv dolazi odatle, što je još do nedavno na Šćedru bilo mnogo divljih magaraca, pa su hvarski očevi sinovima, koji su bili vječni studenti, govorili, da će ih poslati na magareće sveučilište tj. na Šćedro.

Za svakog putnika, koji danas posjeti Šćedro, vele, da se dao promovirati za doktora.

To je samo jedan mali dio svih onih zanimljivih pojava, kojima obiluje naša mala Dalmacija i njeni kroz prošlost proslavljeni otoci, a mnogi Hrvat ne zna, kako je bogata poviješću i kulturom ova naša mala domovina, pa bi bilo potrebno, da je dobro upozna, prije nego počne hvaliti tuđe, a po nekom uvriježenom ukusu kuditi sve što je domaće.

CRNI DVORAC

FRANCUSKI NAPISALA M. DELLY — PREVODI ZLATA L. P.

(Nastavak)

Natalija je sjedjela kraj djevojčice i držala njezine ručice u svojima te joj pričala s takvom dobrotom i ljubaznošću, da se jasno opažao trag radosti na iscrpljenom licu male sirotice.

»Gospođice, uvijek mi je tako lijepo, kad vas čujem, gdje mi pričati. Vi imate tako lijep glas i tako ste dobri!... Htjela bih vas vidjeti svakoga dana..., no znam, da je to nemoguće,« nadoda s uzdahom mala bolesnica.

»Nažalost, draga djevojčice! Kad bih mogla, rado bih ti posvetila dio svojih dana... No eto se i tvoja majka lijepo brine za tebe; čini se, da je previše zabrinuta zbog tebe...«

Bolna sjena prekrije oči Julijane.

»Oh, da, sirotna majka! Tako joj je žao, što me vidi bolesnu!«

Mršave se ručice sklopiše na pokrivaču, a bolesnica zatvori oči. No Natalija je opazila, kako se nekoliko suza polagano kotrlja niz blijeda djevojčina lica.

»Julijano, dijete moje, šta ti je?« upita Natalija.

Djevojčica otvori oči, a iz grudiju provali joj jecaj.

»Oh, gospođice! Sjećate li se, u kakvom je stanju bila majka, kad ste zadnji put bili ovdje? Onoga sam dana toliko trpjela i odonda mi je svakoga dana teže!«

»Jadno dijete! Ali zašto je ne moliš, da se tebi za ljubav odrekne one svoje loše navike?«

»Molila sam je toliko puta, gospođice! Ona uvijek obeća i kroz nekoliko dana se suzdržava; no malo zatim i opet se opija. A kad se napije, govori tako neobične stvari!... Govori o dvorcu Saillesa, o otrovu, o iščezlom dječaku.. Bože moj, kako mi je teško, kad je takvu vidim...«

Djevojčica je jecala i držala glavu među rukama. Natalija je nastojala da je utješi, pa je na koncu i uspjela da zaustavi suze, koje su posve izmarale sirotnu bolesnicu.

»Ne smiješ se tako žalostiti, draga!« reče Natalija brišući djevojčici oči. »Moraš biti mirna i sve raditi da ozdraviš. Znaš, kako mi je na srcu tvoje zdravlje!«

Julijana zaniječe glavom i odgovori mirno:

»Ja ne ću nikad ozdraviti! Iza onog pada osjećam, da mi je neprestano gore. I da mi nije zbog moje jadne majke, bila bih baš presretna, da što prije pođem onamo k dobrom Bogu, koji liječi svaku bol. No kad mene više ne bude, je li da vi ne ćete zapustiti moju jadnu majku? Molim vas, gospođice, dođite katkad k njoj te joj govorite o dobrom Bogu, jer ga je ona zaboravila i više ne vrši nikakve vjerske čine... I gospodin će Dugand paziti na nju, on je tako dobar! Bio je ovdje pred neko vrijeme sa svojim stricem — to vam je stari i strogi gospodin, ali vrlo ljubezan. Taj stric se opet svratio k nama jučer i to sam, pa je dao majci novaca, da mi nabavi potrebnu dobru hranu.«

Natalija je znala za povratak starog Duganda, jer je pred četiri dana gospodin Ravines vrativši se iz tvornice i sjedajući za stol rekao:

»Gospodin Dugand ima goste: došao mu je stric.«

Zatim je starac skupa s nećakom došao da posjeti gospođu Ravines. Tada je želio da vidi i Nataliju, ali je ona bila nekamo otišla sa svojom učenicom. Zato je starac rekao, da će se zbog nje još jednom navratiti... To je Natalija tumačila kao dobar znak u očekivanju pristanka na njezine zaruke sa Stanislavom...

No već je bilo kasno. Već se spuštala noć, pa se morala oprostiti od male bolesnice.

Kad je prolazila kroz sobicu, što se nalazila ispred one, u kojoj je ležala Julijana, zaustavi se, da nešto kaže majci, koja je baš krpala neke tralje.

»Našu djevojčicu nalazim danas nešto bolju!«

Žena je pogleda, zaklima glavom i odgovori:

»Jučer, kad je liječnik otišao, imao je lice, koje nije mnogo obećavalo... Odlazi moja Julijana, moje zlato!«

I govoreći tako spusti na zemlju tralju, koju je krpala. Zatim nastavi:

»A eto, ništa ne mogu učiniti, da je spasim, i moram je pustiti da umre... Ah, Bog me kažnjava!«

I u njezinim očima uperenim u prazninu prođe sjena divljeg očaja... Zatim pograbi Natalijinu ruku i stisne je te nastavi:

»Molim vas, recite mi: jesmo li mi katkad kažnjeni u našim najmilijima?«

»Jesmo katkad! Ali ako se kajemo, ako nastojimo ispraviti zlo djelo, Bog nam može oprostiti!«

Žena se uspravi i baci okolo sebe oštri pogled, pa reče:

»Ispraviti? Kako hoćete da ispravim?.. Ona je mrtva, a dječak je iščezao... A onda..., kad bi one žene doznale, ubile bi me!«

Odjednom se prekine i pređe rukom preko čela.

»Što ovo govorim? Ne slušajte me; malko sam luda, znate...«

U tom času začuju, kako netko kuca na vratima. Žena pođe da otvori, i Natalija opazi na vratima visoku pojavu Hadrijana Duganda.

»Ah, gospođica Landies!« reče starac pozdravljajući. »Baš sam veseo, da vas ovdje nalazim. Bilo mi je vrlo žao, što vas nekidan nisam vidio u Crvenoj Pećini.«

Stisne ruku, koju mu je djevojka pružila, i propita se za obitelj Landies. Natalija se zatim oprosti, jer se bojala, da je već kasno...

Putem je razmišljala o zadnjim riječima Julijanine majke. Kakav grijeh, kakav zločin tišti onu ženu?

Tako je bila zadubena u te misli, da nije ni čula lagane i žurne korake za sobom, pa se sva trgnula, kad joj se Stanislav približio i rekao:

»Gospođice Natalijo, bio bih vrlo zadovoljan, kad biste mi dozvolili, da malko razgovaram s vama.«

»Vrlo rado! O čemu se radi?«

»O našem vjenčanju... Kako valjda znate, stric se povratio.«

»Da! Baš sam ga sada vidjela kod sirotice Vaillant.«

»Kao što sam se i nadao, on mi daje slobodu, da radim što hoću. No moram vas zamoliti, da mi dadete još malo vremena, prije nego izvršim službenu prosidbu.«

Natalija ga čudno i ponešto tjeskobno pogleda. Stanislav se malko prigne, uzme u svoje ruke jednu od onih njezinih malih i nježnih ručica te upravi svoj pogled u njezine zjene i reče:

»Stric mi je otkrio neke stvari, koje mogu posvema preokrenuti moju budućnost. Molim vas, da budete nepokolebljivi... Dogodilo se ne znam što, vi jeste i ostajete moja zaručnica. Oprostite mi, da sam ovako tajanstven; nadam se, da ću ubrzo moći riješiti ovu zagonetku...«

»Ja imam u vas povjerenja!« prekine ga Natalija. »Čekat ću, koliko budete mislili da je potrebno, i nikada ne ću u vas posumnjati; budite uvjereni!«

»Hvala, Natalijo! Dakle: što skorije!... Međutim mnogo se molite za mene!«

Prigne se, obaspe cjelovima Natalijinu ruku i naglo se udalji pokrajnom stazom.

Tu je uz put rasla dosta visoka živica. A iza te živice čučila je neka žena zamotana u tuniku i napeto slušala razgovor između Natalije i Stanislava. Iz očiju, koje su pogledom probijale Stanislava Duganda, blistao je divlji plamen...

Kad je Stanislav došao u tvornicu, pošao je da pregleda neke poslove... Nađe se s gospodinom Halker i gospodinom Ravines, s kojima se upustio u razgovore o jednom novom automobilskom tipu... Već je bilo dobrano odmaklo vrijeme večere, kad se inženjer povratio u svoj stan.

U blagovaonici, gdje je stol bio pripremljen za dvojicu, sjedio je Martin Regent i držao glavu među rukama. Netom je mladić ušao, Martin Regent podigne glavu.

»Striče, dugo ste me čekali! Morali ste bez mene započeti večeru...«

Starac je htio da se tome usprotivi, ali zašuti, jer je u taj čas ušla djevojka s jelom. Stanislav sjedne za stol, a starac povuče malko na stranu svoj tanjur, jer je smatrao, da to nije pravo njegovo mjesto. Mladi inženjer ga je morao neprestano nagovarati, da se prema njemu vlada kao i dotad, ali se starac nije mogao otresti misli, da mora postojati neka distanca između vojvode od Saillesa i njegova sluge.

»Možete poći, Alfonzino. Kad vas budemo trebali, pozvat ćemo vas,« reče Stanislav djevojci, koja je šetala po sobi da nešto uzme ili premjesti ili da pobriše prašinu sa pokućstva.

»Razgovarajmo potiše, jer bi nas ona mogla iza vrata prisluškivati,« reče Stanislav. »Šta je novo? Je li Bertina štogod izlanula?«

»Zasad nažalost ništa. Mislim, da će to biti tvrda kost. Kad sam je zapitao, zašto nije ostala u Marsilji, gdje se bila smjestila iza svoga povratka sa Jave, i zašto je došla ovamo, odgovorila mi je. — Ne znam ni ja... Pa to je posve naravno, morala sam se vratiti u svoj kraj. A zatim sam se nadala, da će ovdašnji zrak donijeti zdravlje mojoj Julijani... — Ja mislim, da je tu ženu ovamo dovukao onaj neshvatljivi nagon, koji tjera neke zločince, da se povrate na mjesto, gdje su zločin izvršili. No ona se i odviše boji onih dviju hijena iz dvorca, a da bi se usudila štogod kazati. Međutim vrijeme bježi: siguran sam, da barunica van Hottem nešto sumnja, kad je zapazila sličnost između tebe i pokojnog gospodina oca... Klaudije, onaj pošteni seljak, koji mi vjerno služi i kojega sam ovih dana opet vidio, rekao mi je, da ona djevojka sa Jave po čitave dane luta šumama, kao da nešto traži ili uhodi. Sigurno paze na vas, gospodine vojvodo. Ja vas ne ću pustiti s vida ni jedan čas, niti po danu niti po noći, ali se i vi čuvajte! One žene sada igraju svoju posljednju kartu, te su u stanju da učine sve, samo da ne izgube igru. Spremne su da zauvijek odstrane sablast Gislana Vaulan, koja ih progoni i neobično plaši.«

»A zar se vi ne bojite, da i vas prepoznaju?«

»Ne! Baš sam htio da to ispitam, pa sam pošao u kuću Klaudija. Nisam mu otkrio svoje ime, nego sam dugo s njime razgovarao. Kad sam mu kasnije rekao, tko sam, uvjeravao me je, da u meni sijedom starcu nikad ne bi bio prepoznao onog zdravog i snažnog čovjeka, kojemu je pomogao kod bijega. S te strane sam dakle posve miran. Brigu mi zadaje jedino Bertinina šutnja.«

Nasloni glavu među ruke i zaveze se u duboke misli. Naprama njemu nalazio se Stanislav i rastreseno se igrao drškom od noža.

»Danas sam susreo gospođicu Landies; rekla mi je, da vas je vidjela,« reče mladić iza odulje šutnje.

»Jest; kod Bertine! Jeste li joj rekli, gospodine vojvodo, kako stoje stvari?«

»Ne, nisam joj rekao baš ništa, moj dragi

KONAC POLUGODIŠTA

Završuje se ovim brojem, pa molimo sve naše pretplatnike, da čekom, koji prilažemo ovom broju, uplate pretplatu za novo polugodište i eventualni zaostatak od prošlog polugodišta. Unaprijed zahvaljujemo moleći sve, da ostanu i dalje vjerni našem listu i da ga svakom prilikom preporuče među svojim poznatima. Roman »Vječna zaručnica« od Jagode Truhelke završuje se u ovom broju, a u slijedećem broju počinje izlaziti novi, nada sve zanimljivi roman »H i t a c u t a m i« od Ane Hruške. Taj roman i mnogo drugog odabranog sadržaja učinit će, da će svi »Obitelj« s još većom zanimljivošću čitati. Treba joj samo pribaviti novih pretplatnika. To molimo sve prijatelje i prijateljice »Obitelji«.

striče. Razmišljajući o tome pomislio sam, da ta jadna djevojka ima dosta vlastitih briga, pa ne bi bilo dobro, da joj govorim o opasnostima, koje mi prijete. Jedino sam joj kazao, da se jedna velika promjena ima dogoditi u mome životu, te da mi to priječi da odmah sada zaprosim njezinu ruku. No ipak sam nadodao, da će ona u svakom slučaju ostati moja zaručnica. Ona nije htjela ništa ispitivati, nego se posve pouzdala u moje riječi.«

»Htio bih je vidjeti, da se ne pouzda!« reče starac takvim prijetećim glasom, da je Stanislav udario u smijeh. »Već je odavna mogla upoznati tvoje odlike i uvjeriti se, da čovjek kao što si ti — nikada ne promijeni zadanu riječ . . . Ta je djevojka doista rođena pod sretnom zvijezdom! . . . No molim vas, gospodine vojvodo, budite razboriti i pazite na one hijene; za njih jedna smrt više ne znači mnogo!«

*

Dok su se Stanislav i Martin tako razgovarali, barunica van Hottem izlazila je sa svojim sinom iz blagovaonice u dvorcu Saillesa i krenula u odaju, gdje je obično provodila veći dio dana.

Njezino zdravlje, koje ju je dotad dobro služilo, odjednom se pogoršalo. A toga je dana bila tako rastresena i tako zamišljena, da je to i sam njezin sin Petar opazio te je zapitao, spuštajući se u udobni naslonjač:

»Što ti je, mamice?«

»Ništa, dragi sine,« odgovori barunica s običnim mirom.

»A ipak si nekako čudna. I ja se sve pitam, šta bi te moglo mučiti? . . . Ja sam neizmjerno bogat, uživam izvrsno zdravlje, a doskora ću zaprositi ruku lijepe Šarlote Ravines, jer si mogu priuštiti luksus, da se oženim lijepom ženom, koja je međutim toliko imućna, da će moći plaćati svoje luksuse . . . Zato se i pitam, mamice, što te još može mučiti i tjerati te u takvu tugu i žalost. Kad te takvu vidim, skoro bih rekao, da ti se prikazala sablast maloga Gislana . . .«

(Nastavit će se.)

Za našu pozornicu

Pjesme za javne priredbe

Društvena sijela i priredbe mnogobrojne su kod nas tokom godine, a priređivači redovito muče muku, gdje da nađu zgodnu i doličnu građu za takve nastupe.

Naročiti rutiner za organizovanje raznih sijela, predstava i svečanosti u Zagrebu je Msgr. dr. Kamilo D o č k a l, dugogodišnji predsjednik »Katol. Kasina« i vođa omladinskih udruženja. Kroz njegove su ruke prošli bezbrojni tekstovi prerađeni, prevedeni i izvorni, a prigode ga navele da i sam prevodi, prerađuje i stvara. Na njega se također, trajno obraćaju s raznih strana, da savjetuje i dadne koju točku za program. Da uštedi prepisivanje, Msgr. dr Dočkal pristao je, te je u malenom broju istisaka dao da se tiskaju neke njegove najuspjelije stvari.

»D u h o v n e p j e s m e za svečane nastupe u katol. udruženjima« naslov je zbirci, koja je izašla u nakladi »N a r o d n e P r o s v j e t e« u Zagrebu (Kaptol 29), i ma da broji 80 str. većeg formata, cijena joj je samo 15 Din.

Građa je tu redom ova:

»Pean jedinstva Kristove Crkve«. Taj se slavopjev može izvesti ili kao obična recitacija po jednom deklamatoru, ili kao igra i skupna deklamacija. (Na kraju su knjige upute za ovu i ostale pjesme, kako autor zamišlja, da bi ih valjalo izvoditi.)

»Polihimnija sveta« oda je crkvenoj pjesmi. I tâ pjesma može biti samo recitirana, ali se od nje može načiniti literarna montaža s pjevanjem i glumom.

»Pjesma križu« je deklamacija.

»Zdravo Marijo« recitacija je za govorni zbor.

»Na brdu svetom« prigodnica je u čast blaženom Hrvatu Nikoli Taviliću. Može je krasnosloviti pojedinac, a može se upotrijebiti i kao govorni zbor.

»Zlatni časovi djeteta Marijina« jest svečana igra u sedam kratkih živih slika s glazbom i govorom 7 deklamatorica. Predočuju se tu časovi pobožnosti rada, radosti, borbi, patnja . . . mlade djevojke, koja je kongreganistica, pa je to zgodna točka za priredbe djevojačkih i ženskih Marijinih Kongregacija.

»Bojovnici Božji« hrvatska je svečana igra za omladince prema njemačkom pjesniku i piscu L. H u g i n u, a izvodi se kao deklamacija i govorni zbor melodramatski.

Ovih osam prinosa za naša sijela i priredbe dolazi vrlo dobro, jer je izbor takve građe u nas još uvijek veoma malen, a nažalost i ispod razine, koju bi mogli već dati hrvatski katolički književnici. *Dr V. D.*

Narodni običaj o Ivanjdanu

Krijesnice

Napisao Vilim Peroš

Među hrvatskim narodnim običajima, koji postoje o Ivanj-danu, zanimljiv je i običaj, koji se je vršio u okolici Vrbovca (kraj Križevaca), a poznat je bio pod imenom »Krijesnice«. Samo ime dobio je taj narodni običaj po djevojkama, koje su ga vršile na sam dan Sv. Ivana Krstitelja. Te su djevojke (obično njih četiri) nazivali »krijesnice«. Ne zna se, kako su one dobile to ime t. j., da li je ono bilo u vezi s ivanjskim krijesom, ili s riječju krijes, koja označuje i ljetni solsticij po praslavenskim izvorima te riječi, a po kojoj je poslije i sama ivanjska vatra dobila ime krijes. Običaj »krijesnica« živio je u Vrbovcu sve do pred 30—40 godina, te ga se mnogi stariji ljudi još i danas živo sjećaju.

»Krijesnice« su vršile svoje ophode na sam Ivanj-dan. Već dulje vremena pred dan Ivana Krstitelja počele su pripreme za taj narodni običaj. Određene djevojke za »krijesnice« uređivale su svoju narodnu nošnju za taj ophod, odabirale su momke, koji će ići s njima, da kupe darove, što će ih one dobiti i slično.

Kad je došao dan Ivana Krstitelja, sve su pripreme bile završene i »krijesnice« su već rano ujutro pošle iz svoga sela u pratnji dvaju momaka, koji su sobom nosili košaru, što su je sami ispleli, ponajčešće od oguljenih ljeskovih šiba, a koja im je služila za spremanje darova, pa su se stoga ti pratioci »krijesnica« i nazivali pobirači (u nekim krajevima su ih zvali kresničari).

»Krijesnice« su bile obično četiri odrasle djevojke, koje su bile obučene u staru vrbovačku narodnu nošnju, te su izgledale ovako: na sebi su imale »narozanu« odjeću, koja se je sastojala od oplećja izvezenog bijelim vezom i narodnim bojama, te kačkanjem i šupljikanjem. Zatim je dolazila rubača s motivima navezenom utkanicom. Isto je takva bila i pregača. Preko oplećja imale su djevojke prslučić iz crne čohe, sav izvezen srebrnim i crvenim gajtanima. Na glavi su imale poculicu, iskićenu srebrnim »šikom«, vrpcama, »mrazom« i »kralušem«. Oko vrata su imale »lojtrice« (u obliku ljestvica poređane »perle«). Obuvene bijahu u opanke. Među spuštene pletenice bijaše upleteno cvijeće. Niz leđa visile su joj šarene papirne trake također u obliku cvijeća, koje je vjerojatno imalo takve »krijesnice« sačuvati od različitih bolesti. Cvijećem su »krijesnice« ovjenčale i glavu. Još su te »krijesnice« imale za pasom utaknute svilene rupce.

Momci su također bili obučeni u narodna odijela: na glavi su imali siroki crni šešir, dok im je košulja (rubača) bila od debeloga domaćeg bijeloga platna. Rukavi na košulji bili su dosta široki, a na kraju nisu imali dugmeta, nego t. zv. kukmicu, vunenu obojenu vrpcu. Sva je košulja bila naborana (»narozana«), a ovratnik je također bio zatvoren »kukmicom«.

Momak je nosio i široke gaće od domaćega platna; nogavice su završavale »frandžama«. Na nogama je imao čizme, najčešće od crne kože, koja je bila naborana. Košulju je momak opasao širokim kožnim pojasom, koji je straga po sebi imao žuta dugmeta, a s lijeve je strane na pojasu visjela duhankesa, opšivena kožom različite boje. Preko košulje obukao je momak prsluk od crvenoga sukna, koji je bio opšiven crnim gajtanima. Sprijeda su na prsluku bila svijetla dugmeta.

Tako obučeni otputili su se četiri djevojke i dva momka, ili »krijesnice« i »pobirači« na Ivanj-dan od kuće do kuće, od sela do sela. Došli bi tako pred kućni prag (stare su kuće imale dosta uzdignute pragove), pa bi djevojke počele pjevati različite prigodne pjesme, i to tako, da su najprije dvije djevojke počele pjevati jedan stih, a onda su druge dvije nastavile pjevati drugi stih, a nakon toga su sve nastavile pjevati pripjev, i tako se je to nastavljalo do kraja.

U tim prigodnim pjesmama razabiru se uglavnom četiri dijela: prvo »krijesnice« nazivlju gospodaru kuće Boga kao pozdrav, zatim izražavaju želju, da mu Bog poveća i uzdrži gospodarstvo, a onda opominju gospodara, da ih ne pusti dugo čekati, te mu žele zdralje, a na kraju — dobe li kakav dar — zahvaljuju »stari majki« (govoreći joj, iz štovanja, u pluralu) na daru. Jednu takvu prigodnu pjesmu iz Vrbovca donosi i M. Gavazzi u svojoj knjizi »Godina dana hrvatskih nar. običaja«, a glasi ovako:

»Falen bodi Jezuš Kristuš!
Tiha hej leta, lepo je Bog dal!
Bog pomagaj tomu stanju,
Tomu stanju, gospodaru,
Gospodaru, se družine,
Se družine po se hiže,
Od najvekšega
Do najmenšega
Rodilo vam pole žitkom —
Saka laca (vlat) pol vaganca!
Rodila vam gora (vinograd) z vinom,
Saka loza pol vederca!
Rodila vam loga´(lug) žirom —
Saka grana pol vagana!
Ne068držte nas totu doge,
Tu je blaca do kolenca,
Belem volem do jermenca,
Šarem kravam do vimenca,
Vranem konjom do strumenca!
Mi idemo prašnim potom,
Prašnim potom, tamnim logom,
Ostale vam totu zdravje,
Vam na domu, nam na potu!«

Kad djevojke »krijesnice« dobe darove, koje »pobirači« stave u košare, onda one zahvaljuju: »Lepa fala stari majki, — ki su dare daruvali. — Mi njim fali, Bog jim plati. — I današnji godenjak sveti Ivan!« — Navečer su svi priredili od sakupljenih darova večeru, a što bi ostalo, to bi zajednički podijelili.

ZA DOBRE DOMAĆICE

Dobar tek

Juha od piva. Kuhaj 1 litru piva i skidaj odozgo pjenu, koja se pravi na površini. Zamuti u vrhnju 4 do 5 žumanjka, dodaj po prilici 3 varjače brašna i uspi u pivo, koje se kuha. Dodaj i malo limunove kore i šećera. S juhom ponudi pržene kocke od žemlje.

Umak od celera. Načini svijetli zapržak, skuhaj u juhi komad celera, zgnječi ga, pomiješaj s malo maslaca i dodaj zelenog peršina u umak.

Gljive s čvarcima. Nareži gljive i skuhaj ih u slanoj vodi s kimom, ocijedi i nasjeckaj sitno sa zelenim peršinom. Onda ih pomiješaj s čvarcima, dodaj malo grisa i uspi u namašćenu šerpu, zalij preko vrha jajima, koje si razmutila u mlijeku, poškropi mašću i peci u pečenjari. Kad je mlijeko ukuhano, pospi odozgo žemljinim mrvicama.

Puding od višanja. Miješaj 12 dkg maslaca, da se zapjeni, s 20 dkg šećera te dodavaj pomalo 10 dkg mrvica od kruha, malo cimeta i limunove kore, a onda primiješaj ¼ kg višanja, iz kojih si povadila koštice, i tvrdi snijeg od 6 bjelanjaka. Sve uspi u namašćeni oblik za naduvak, zatvori i kuhaj u pari 40 minuta. Kad je puding gotov, prelij ga crvenim vinom i brzo nosi na stol. **S. A.**

Kućni savjeti

Da platneni ogrtač ne propusti vodu. Da obični, lagani ljetni ogrtač ne propusti vodu, treba s njime učiniti ovako: Uzet ćemo stearinsku svijeću, te ćemo s njom dobro natrti cio ogrtač s obje strane. Zatim ćemo ga izglačati s vrućim glačalom. Ako ga nijesmo svuda dobro natrli svijećom, onda će na nenatrtom mjestu propuštati vodu, dok na dobro natrtim mjestima ne će.

Kako se čisti krzno? Krzno, koje se dugo nosi, s vremenom se slijepi ili oslabi te postane neugledno. Takvo krzno moramo očistiti. Za čišćenje se uzima piljevina, nakvašena vodom; ili još bolje benzinom, jer od benzina postaje krzno sjajnije. Tako namočenom piljevinom natire se krzno sve dotle, dok se s njega ne ukloni sva mast, ili zamazani dijelovi. Iza toga mora se još jednoč istrti čistom piljevinom, kojoj smo pridodali malo navodjene octene kiseline. Uslijed tog čišćenja postane krzno sjajno, kao da je novo. Sad se sa dva štapa dobro izlupa, da iz njeg ispane i posljednja mrvica piljevine. Za taj se posao upotrebljava piljevina od tvrdog drveta. Ovako se očisti svako krzno osim bijeloga.

Zamazano uže. Uže, na kojem sušimo rublje, treba prije negoli ćemo na nj objesiti mokro rublje, dobro istrti mokrom krpom. Nu ako je jače zamazano, onda ćemo ga najprije u toploj vodi oprati grubom kefom, onom za ribanje podova.

Čišćenje i popravak pozlaćenih okvira. Da pozlaćeni okviri na slikama ili ogledalima postanu opet čisti i svijetli, treba raditi ovako: Najprije operi okvir vinskim octom, a poslije toga istari ga crvenim lukom. Razreži glavicu luka po sredini, a onda sa razrezanim dijelom istari okvir. Napokon istari okvir mekom krpom. Ako je od okvira otpao koji komadić, a ti ispuni prazno mjesto kitom; a preko njega prevuci pozlatom, ili pospi zlatnim praškom.

Da emaljirano posude postane svijetlo. U tri litre vode uspi punu običnu žlicu pepela i isto toliko klorova vapna. Sve to dobro izmiješaj, nalij u potamnjeli lonac i stavi na vatru, da se ugrije. Poslije jednog sata ocijedi lukšiju u posebnu posudu. Njom operi emaljirano posuđe, pa će biti svijetlo kao novo.

Da lončarsko posuđe bude trajnije. Ima domaćica koje puno više vole lončarsko posuđe od onog kovnog. Ali lončarsko posuđe na žalost ne traje dugo, jer se lako razbije. Nu da bude čvršće i trajnije, učinit ćemo s njim ovako: Prije upotrebe, dok je još posve novo, uspi u posudu hladnu vodu. Stavi na štednjak, da se voda polako ugrije i da kuha dulje vrijeme. Napokon pusti da se na štednjaku polagano ohladi voda. Tako će postati čvršće i trajnije.

Čuvanje kuhana krumpira. Ako nam koji komad krumpira kuhanoga u kožici, prestane; onda, kad ohladi, nije baš osobito tečan. Ali mu se tek može povratiti samo onda, ako ga na nekoliko minuta spustimo u kipuću vodu. Dapače neki vele, da smo mu tim postupkom poboljšali tek.

Drveni ugljen u kućanstvu. Čim komadić drvenog ugljena metnemo na opeklinu našega tijela, onda brzo prestaje bol. Staro meso osvježit ćemo i popraviti mu tek, ako ga obaspemo prahom drvenog ugljena. Neugodno dišeće kože izgube vonj, ako ih pospemo drvenim ugljenom. U posudu, u kojoj držimo odrezano cvijeće, treba prije toga metnuti u vodu mrvice ili prašinu drvenog ugljena. Tako će se cvijeće duže sačuvati od truleži, a voda ne će dobiti neugodan vonj. Drvenim se ugljenom također griju gladilice, kojima se gladi rublje i odijelo.

Limunov sok. Ne smijemo ga dodavati jelu, dok se jelo još kuha, jer će jelo postati gorko. Sok se limunov dodaje jelu tekar onda, kad je jelo posve gotovo za stol.

Uklanjanje vodenih mrlja s politiranog pokućstva. Navlaži nešto kuhinjske soli, stavi na mrlju i ostavi neko vrijeme na miru. Poslije skini sô, te to mjesto osuši vunenom krpom; a zatim tari čepom od pluta tako dugo, dok se ne vrati sjaj. U istu se svrhu može upotrebiti malo slane rakije. Kada tareš krpom ili plutom, onda tari polagano.

Ivan Sitarić

Kuhinjski kalendar

Lipanj Utorak **27**	Objed: Juha od kiselice. Pirjane korabice s krumpirima. Savijača sa sirom. Večera: Kiselo mlijeko s kruhom.
Srijeda **28**	Objed: Juha od celera. Okrugljice s trešnjama. Večera: Hrenovke s hrenom.
Četvrtak **29**	Objed: Juha od karfiola. Pečeno punjeno pile s krumpirima i salatom. Kolač s jagodama. Večera: Rižoto.
Petak **30**	Objed: Paprikaš od krumpira. Drobljenac s kompotom od višanja. Večera: Cvjetača s jajima.
Srpanj Subota **1**	Objed: Juha od kosti s rižom. Pržolice s lukom. Ribiz. Večera: Gljive s čvarcima.
Nedjelja **2**	Objed: Govedska juha s okrugljicama od jetara. Govedina s umakom od celera i obložena zelenjem. Puding od višanja. Večera: Možđani s volovskim očima.
Ponedj. **3**	Objed: Juha od vrganja. Đuveđe. Večera: Burek. (Cezner-Andrić »Domaćica u kuhinji« str. 36.)
Utorak **4**	Objed: Juha od mrkve. Varivo od mahuna. Bazlamača. Večera: Pirjana teleća jetra s rižom.
Srijeda **5**	Objed: Juha od krumpira. Okrugljice s višnjama. Večera: Krumpir sa sirom.
Četvrtak **6**	Objed: Juha od piva. Gulaš s mahunama. (Cezner-Andrić »Domaćica u kuhinji« str. 28.). Večera: Topla salata s čvarcima.

Kačkani jutarnji kaputić

Vrlo jednostavna izvedba ovog kaputića za jutro ili za krevet omogućit će svakoj domaćici (pa i onoj, koja je manje vješta), da ga učini. Vrlo je praktičan i dobro nam dolazi, kad ležimo u krevetu bolesni, da se njime ogrnemo. Izabrat ćemo vrlo nježnu boju, a vunu mekanu i ne predebelu.

Potrebno nam je oko 150 grama vune.

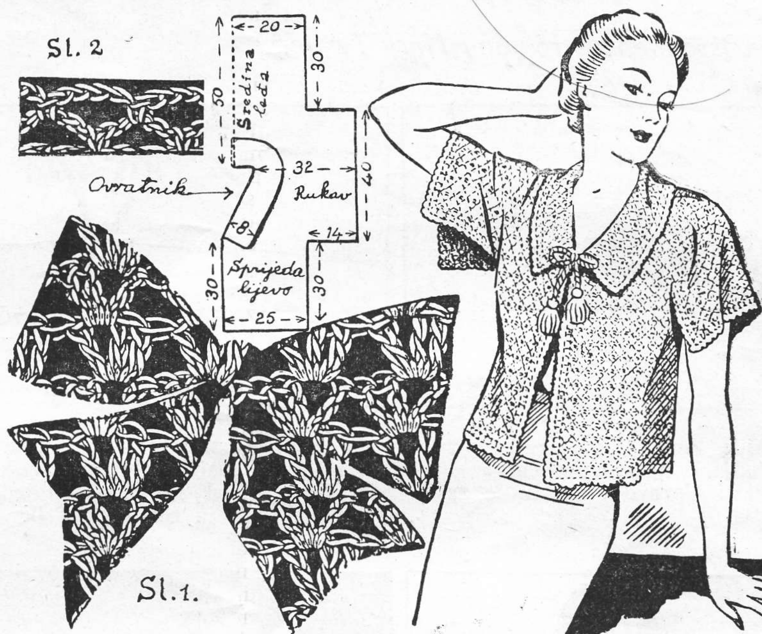
Slika 1. nam predočuje uzorak, a ovdje ćemo ga opisati, da bude jasnije. Na učinjeni lančić načinimo tri očice u zrak — pa okrenemo, zatim načinimo 1 štapić u četvrtu očicu lančića, 1 lančić u zrak, 1 štapić u istu rupu; preskočimo tri očice lančića; u četvrtu očicu načinimo 2 štapića, 1 lančić u zrak i još 1 štapić u istu rupu i t. d. U slijedećem redu načinimo u onaj lančić, koji smo u prošlom redu u zrak činili: 2 štapića, 1 lančić u zrak, 1 štapić; i t. d.

Rad ćemo započeti s leđa i to s donjeg kraja. Načinimo lančić od 41 cm. Radimo opisani uzorak. Kad imamo 30 cm dugačko, dodamo s oba kraja po 14 cm dugi lančić za rukave. Radimo ravno, dok nemamo 50 cm odozdo (vidi shemu!). U sredini završimo 4 cm, pa radimo dalje, najprije jednu polovicu prednjeg dijela, a onda drugu. Sa strane, gdje je rukav, radimo još uvijek ravno, dok s druge strane, gdje je vratni izrez, dodajemo u svakom 4 redu po jednu grupu od 3 štapića tako, da napravimo 5 lančića. U 4 očicu napravimo stapić, kad se vraćamo, 1 lančić u zrak i još jedan štapić — dalje nastavimo raditi pravilno. Oko vrata proširujemo tako dugo, dok nam prednji dio bez rukava ne bude 25 cm širok. Rukav završimo, kad je 40 cm širok. Dalje radimo prednji dio ravno i završimo ga, kad je jednako dugačak kao leđa. — Drugu polovicu prednjeg dijela napravimo kao prvu.

Sašijemo strane ispod ruku.

Cijeli kaputić opkačkamo ovako: pet lančića u zrak, u svaku treću očicu ruba zabodemo, (sl. 2.). Drugi red pravimo opet ovako: 5 lančića u zrak, s kratkim štapićem pričvrstimo u sredinu od 5 lančića iz prošlog reda.

Za ovratnik načinimo jednu prugu široku 8 cm, dugačku tako, da nam bude dosta za cijeli ovratnik. — Naprijed vežemo (kako se vidi na slici) frkanim gajtanom, na koji smo načinili resice od vune. *Z. L. P.*

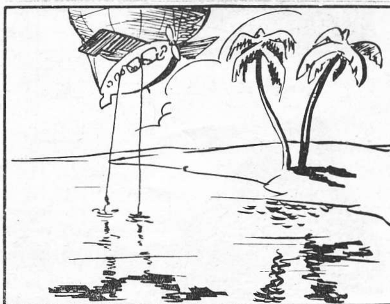
Iz patničke prošlosti

Viktor Živić: »HRVATSKA KRAJINA«, izd. J. Sokol, Zagreb, Masarikova 17., str. 48. — Cijena 6 Din. Prof. V. Živić ide u red hrvatskih publicista, koji osobitu pažnju posvećuju hrvatskim povijesnim spomenicima. I najnovija njegova brošura »Hrvatska Krajina« vrijedan je prilog tom radu. U člancima »Na mrtvoj straži istoka«, »Hrvatska pod čalmom«, »Kroz prošlost Bosanske Krajine«, »U sjeni Petrove gore«, »Listić iz martirologija muslimanskih Hrvata« vodi nas pisac kroz tužnu i burnu prošlost tog patničkog dijela Hrvatske. Iznosi nam pred oči ostatke, koji govore o Kalvariji našeg naroda. Crta današnje stanovnike Hrvatske Krajine, iz kojih, bili oni katolici ili muslimani, govori hrvatska poštena duša s dubokom i pobožnom vjerom u jednoga Boga. V. Živić piše živo i zanimljivo. Njegovi članci nisu povijesni prikazi, to su laki eseji, koji jasno kao povijesna novela ili povijesne crtice prikazuju u živim bojama lijep ali napaćen i danas tužan hrvatski kraj. *M.*

Mali Toma u balonu

Prema istoimenom romanu Mark Twaina — *Slike i tekst od M. Fučića*

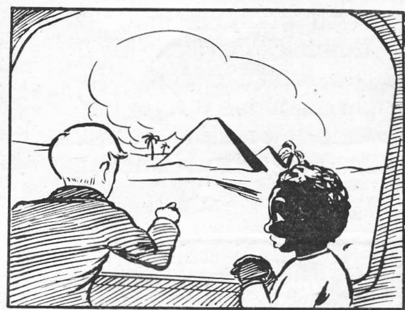

85. »Ajde, Jime, ti ga oguli i priredi pečenje, a mi ćemo pecati.«
86. »Pazi! Upravo sada mi je zagrizla...«

»O, hop! Toma, ta to je pravi pravcati som, pasju mu capu!«
87. Privezali su balon za vrh jedne palme, na koju se uzverao Jim i stao brati datule. »Massa, massa, to zaistice budeš čisto cukor i ja ga se nanjupaš kakti sedam gladni kravi iz egipatsko san.«

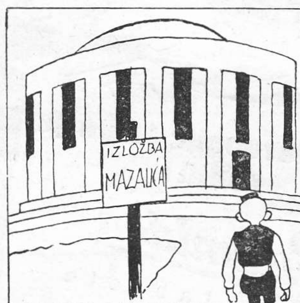

88. »Hu, to bil veličanstven večera: ovi lavlji biftek bili kakti pilencitina. O-ho massa, vaše afričko som to bil čisto maslo. O-jo-o! Ja se tak nanjusaš, da imaš trbuh kakti jeno minister ili bankdirektor.«
89. Kad su Huck i Jim zaspali, Toma je odvezao balon i potjerao motor. Nad pustinjom je izišao mjesec. Kroz gluhu tišinu čuo se šum motora, koji se je sve više udaljavao. U nepoznati kraj balon je nosio male putnike.
90. Sutradan: »Piramide!« klikne Tom. »Mi smo u Egiptu.« Jim razrogači oči i prekriži se. »To budeš pravo Egipat di kuga i uši i skakavci i žabe bili tuči i di bude namazano prag ot kući s krvi i anđel pomlatiš prvorođeni? I u ono reko se rodiš Mojsije? Jo-o, ja ne budeš dostojni to vidi...«

(Nastavit će se)

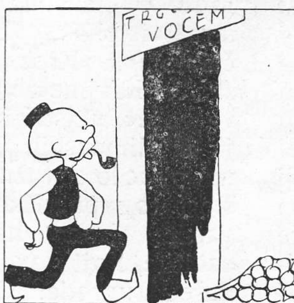
Dobrijan na slikarskoj izložbi

Hvala Bogu milom,
baš je divan dan;
na izložbu ide
čika Dobrijan.

Ima tamo slika
svakih, dragi Bogo,
al se ona s voćem
čiki svidje mnogo.

Još dičnog junaka
spopa želja pusta:
da osladi grožđem
svoja suha usta!

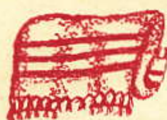

Sve po deset zrna
baca on u usta,
samo kako u tom
već jednom ne susta?

Ilustrovani tjednik „Obitelj" stoji 3 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Faber Franjo
Crnatkova ul. 12/1..
ZAGREB

Evo dokaza naše jeftinoće!

K 39-1 **Frotir ručnik,** 39×80 cm **Din 6.—**

K 39-2 **Šifon,** dobra vrst, metar od **Din 5.—** dalje.

K 39-3 **Lonci ili šerpe,** od emajla od **Din 3.50** dalje.

K 39-4 **Svjetiljka,** poniklovana šipka, promjer kugle 25 cm **Din 85.—**

K 39-5 **Ženske cipele,** par od **Din 105.—** dalje.

K 39-6 **Poplun** (jorgan) veličina 120×180 cm, punjen sivom vatom i presvučen klotom **Din 95.-**

K 39-7 **Električno glačalo,** poniklovano **Din 110.—**

K 39-8 **Alat,** primjerice kliješta **Din 12.—,** čekić **Din 7.—**

K 39-9 **Ženske svilene čarape,** od **Din 10.-** dalje, muške, pamučne od **Din [illegible].—** dalje.

K 39-10 **Ženski ogrtači,** najnoviji krojevi od **Din 165.—** dalje

Ženske haljine, najnoviji krojevi, od **Din 32.—** dalje.

K 39-11 **Odijela,** moderni krojevi, od dobrih tkanina, **Din 250.—**

Ogrtači, za sve sezone, dobre tkanine **D 450.—**

K 39-14 **Ženske torbice** od **Din 27.—** dalje.

K 39-22 **Polucipele,** ručni rad, od **Din 135.—** dalje.

K 39-23 **Garnitura rublja,** kombine i gaćice, dobar šarmez, razni ukrasi od **Din 30.—** dalje

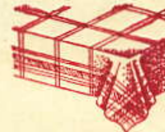
K 39-15 **Modni muški šešir,** u raznim bojama **Din 36.—**

K 39-16 **Muške košulje,** moderni krojevi, od **Din 18.—** dalje

K 39-13 **Dječja kolica,** razni oblici i oprema, od **Din 185.—** dalje.

K 39-18 **Garniture,** stolnjak sa 6 ubrusa od **Din 50.—** dalje.

K 39-20 **Jedaća garnitura,** fini porculan, 21 komad **Din 220.—** 26 komada **Din 320.—**

K 39-21 **Viljuška nož i žlica,** čelično, počam od **Din 10.—** dalje

K 39-17 **Rukavice,** ženske ili muške, od **Din [illegible].—** dalje

K 39-19 **Platno za plahte** metar od **Din 16.-** dalje.

R o b n a   k u ć a

Kastner i Öhler

Z a g r e b,   I l i c a   4   i   6

Posjetite nas ili zatražite besplatan katalog da možete jeftino naručivati putem pošte!